

Після місяця з початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну Євген Клопотенко відкрив заклад у Львові «Інші». Незважаючи на те, що сам автор не назвав його соціальним підприємством, воно має усі його ознаки. По-перше, заклад працює на користь внутрішньо-переміщених осіб. По-друге, у закладі надається послуга безкоштовного харчування, яка реалізується за рахунок тих, хто спроможний заплатити [4].

За останні роки соціальне підприємництво стало дуже актуальним та ефективним інструментом вирішення соціальних проблем, як для громадянського суспільства, так і для малого та середнього бізнесу. Підвищена важливість цієї відносно нової для України сфери бізнесу пов'язана з відповіддю суспільства на соціальні, економічні та політичні виклики, що виникли внаслідок військової агресії Росії проти України та початку процесу реформування у країні.

Підсумовуючи вищезазначене можемо резюмувати, що соціальне підприємництво є інноваційною формою реагування на соціальні потрясіння. Соціальне підприємництво стимулює розвиток громадянського суспільства, допомагає вирішити нагальні проблеми використовуючи інноваційні підходи. Незважаючи на складні реалії сьогодення українське соціальне підприємництво закладає новітні тенденції у способи вирішення проблем соціуму. Кожна криза є початком чогось нового, а кожна проблема породжує інноваційне вирішення, то можемо очікувати появу нових соціальних підприємств.

Список використаних джерел

1. Дзюба О. М., Берідзе К. Т. Розвиток соціального підприємництва в Україні та зарубіжних країнах під впливом кризи, спричиненої пандемією COVID-19. Економіка та суспільство. 2021. С 1 – 8. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-29>.

2. Arianna Bianchi, Alexandra Ioan An in-depth look at the lives, work and needs of young changemakers. The Possibilists. 2021. URL: https://thepossibilists.org/wp-content/uploads/2021/12/The-Possibilists-Europe-Report_2021_2.pdf.

3. Смаль В., Кокоть В. Що слід знати про соціальне підприємництво: посібник. 2017. С. 38 – 39. URL: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/Social_Entrepreneurship_-_Guide-WEB-1.pdf.

4. Корнецький А. Війна як каталізатор соціального підприємництва. URL: <https://lvbs.com.ua/news/vijna-yak-katalizator-sotsialnogo-pidpryyemnytstva-artem-kornetskyj-vykladach-lvbs/>.

Гаркавко А. А., здобувач вищої освіти гр. МФР-211
Науковий керівник – **Чепурна Г. Л.**, к. пед. н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка»

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ РЕСОЦІОЛІЗАЦІЇ ОСІБ, ЯКІ ГОТУЮТЬСЯ ДО ВИХОДУ ІЗ МІСЦЬ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

У місцях позбавлення волі власні правила до співіснування тих осіб, які туди потрапили за вчинення протиправних дій. Ці правила не є зрозумілими для осіб, які знаходяться на свободі, адже у них свій «жаргон», свій режим, певні обов'язки та дуже багато жорстокості через психологічний тиск один на одного. За вчинення різного ступеня злочинів, особи відбувають покарання у відповідних місцях позбавлення волі із певним ступенем суворості, але кожна особа, яка залишає місце позбавлення волі по настанню на це терміну, має проходити ресоціалізацію.

Поняття ресоціалізація має багато визначень в психолого-педагогічній науці. Головне – передати основний її зміст, який характерний для осіб, що відбували покарання за вчинення протиправних дій. Тому, ресоціалізація – це повернення або зміцнення соціальних зв'язків, засвоєння людиною цінностей і норм, що відрізняються від засвоєних раніше, тип зміни особистості, при якому зріла людина приймає тип поведінки, відмінний від тієї, яка для неї раніше була прийнятною, відновлення соціального та особистісного статусу, реінтеграція та затребуваність у суспільстві [4, с. 11]. Загалом, є думка, що в місцях позбавлення волі людина перевиховується та має час «подумати» про те, що так

було не можна вчиняти, як вона зробила. Загалом, це і є на меті при ізоляції людини – вона далі не повинна вчиняти подібних дій, будучи не покараною [6, с. 4].

Загалом, ресоціалізація засуджених як специфічне соціальне явище носить системний характер, акумулює та інтегрує якісні характеристики держави, соціальних систем, що зумовлює своєрідність трактування її суб'єкт-суб'єктних відносин, цілей, засобів і пріоритетів, функціонування яких веде до позитивної трансформації особистості та подолання соціального відчуження засудженого [1].

Також поняття «ресоціалізація» трактується у широкому та вузькому контексті. По-перше, ресоціалізація є частиною процесу десоціалізації, вона відбувається на різних вікових етапах життя індивідів або соціальних груп, або в довготривалих екстремальних ситуаціях, нетипових станах, які вимагають вироблення норм і цінностей, які протилежні тим установкам, які сформувалися раніше [2]. У другому випадку «ресоціалізація» використовується в пенітенціарних соціально-гуманітарних дослідженнях і розглядається як подолання різних аспектів десоціалізації: відновлення несформованих або втрачених соціальних навичок, моделей поведінки, переорієнтації своїх соціальних установок через інтеграцію в суспільство [3, с. 52].

У зв'язку з осудом людина зазнає перебудову соціальних функцій та ролі, зокрема, вона звільняється від сімейних обов'язків, необхідності контролювати свій бюджет, час. Це знижує її потребу на себе як на особистість, вона стає підпорядкованою впливу оточення засуджених. Корекційно-реабілітаційна робота має більш соціально-педагогічну спрямованість, вона спрямована на створення педагогічно організованого середовища, колективу, що виконує інститут ресоціалізації. Потрібні знання та технології, без яких колектив може не перетворитися на знаряддя нещадного придушення індивідуальності, що часто зустрічається в пенітенціарній практиці [5, с. 112].

Питання ресоціалізації засудженого має бути відслідкованим як мінімум за півроку-рік до моменту його виходу на волю, адже такій особі потрібно не тільки «вийти на волю», а і жити по певним правилам суспільства, які могли кардинально змінитися. Наприклад, якщо людина була позбавлена волі на 15 років, то при виході у суспільстві буде багато нових норм, технологій та інших правил, якими засуджений не володіє. Тому, щоб не виникало сильного дискомфорту для того, хто вийшов на волю та для тих, хто його буде оточувати, треба застосовувати інноваційні методики ре соціалізації осіб, які готуються до виходу із місць позбавлення волі [2].

Дослідивши це питання, проаналізувавши наукові джерела та думки різних авторів, ми визначили, що ресоціалізація осіб, які готуються до звільнення з місць позбавлення волі здійснюється за такими напрямками [5, с. 210]:

- 1) зміна соціального середовища;
- 2) соціально-психологічна терапія;
- 3) професійна спрямованість.

Сам процес звільнення з місць позбавлення волі, включає досить тривалі, але необхідні основні інноваційні методики: проведення бесіди з уповноваженою особою про майбутнє, яке буде суспільно корисним для особистості; обов'язкове роз'яснення для особи про необхідність дотримання вимог згідно із законодавством; дотримання обов'язку прибути до обраного місця проживання та протягом 3 днів повідомити до відповідної юридичної установи для реєстрації (за відсутності паспорта – для його отримання), а також органи місцевого самоврядування та служби зайнятості за своєчасне працевлаштування на роботу чи навчання. Контролювати виконання всіх цих необхідних заходів має бути соціальна служба та її кваліфіковані спеціалісти. Також дуже гостро стоїть проблема, що після звільнення з місця позбавлення волі люди не хочуть повертатися до нормального способу життя, на це є кілька причин: невідповідність сім'ї засудженого та повернення в колишнє середовище [3, с. 53]. Саме тому в цьому процесі дуже важливо приділяти увагу соціальним працівникам та психологам, які зможуть працювати як із засудженими, так і з членами їх сімей, щоб мінімізувати негативний вплив соціальної адаптації при виході із місць позбавлення волі.

Зокрема, рекомендованими є такі методики: методика «Діагностика структури навчальної мотивації» за М. П. Фетіскіним та методика «Діагностика невербальної креативності (скорочений варіант тесту П. Торренса)» за А. Н. Вороніним, завдяки ним психологи та соціальні працівники можуть визначити основні аспекти, над якими треба більше попрацювати психологічно та допомогти в ресоціалізації особистості [6, с. 13].

Отже, було визначено, що ресоціалізація осіб, які готуються до звільнення з місць позбавлення волі здійснюється за такими напрямками 1) зміна соціального середовища;

2) соціально-психологічна терапія; 3) професійна спрямованість. Цей складний процес легше проходить при роботі із соціальними працівниками та психологами, як з тими, хто буде виходити із місць позбавлення волі, так і членами їх сімей, які мають їх прийняти. Основними інноваційними методами є: бесіда, асоціативні методики, арт-терапія, наративна терапія тощо. Головне, все вдається тільки тоді, коли у засудженого є бажання та сили для роботи над собою, адже тоді спеціалісту легше підбирати інноваційні методики для його ре соціалізації та адаптації в суспільстві, в сім'ї, на роботі, на отримання якої знадобиться деякий час.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 13.06.2022).

2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 13.06.2022).

3. Градецький А.В. *Освіта як засіб виправлення засуджених Держава та регіони*. Серія «Право». 2015. №1. С. 51-55.

4. Іваньков О. І. Міжнародно-правові стандарти у сфері забезпечення захисту прав засуджених до позбавлення волі: автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. 16 с.

5. Капська А. Й. Соціальний супровід різних категорій сімей та дітей : навч. посібник. Київ. Центр учбової літератури, 2017. 232 с.

6. Соціально-виховна робота в системі основних засобів виправлення і ресоціалізації засуджених у виправних колоніях України середнього рівня безпеки: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.08. Василенко Катерина Ігорівна ; Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2017. 19 с.

Гвоздь Е. І., здобувачка вищої освіти гр. СП-191
Науковий керівник – **Захаріна М. І.**, к. філософ. н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка»

ФОРМИ І МЕТОДИ РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСІБ, ЗАСУДЖЕНИХ ЗА СКОЄННЯ ЗЛОЧИНУ

Ресоціалізація засуджених – свідоме відновлення засудженого в соціальному статусі повноправного члена суспільства; повернення його до самостійного загальноприйнятого соціально-нормативного життя в суспільстві [1].

Передумовами успішної ресоціалізації є багато чинників. Наприклад, адресність, комплексність, інноваційність та ефективність роботи з засудженим. Але найважливішими умовами є виправлення засудженого та його бажання виправлятися.

Виправлення є складним та дуже важливим процесом. Адже варто враховувати особливість кожної засудженої особи: вік, стать, психічний стан, фізичний стан, злочин, вирок, місце відбування покарання, тощо. Кожен має свою індивідуальну історію. Не враховуючи це всю соціально-виховну роботу працівників УВП можна вважати неефективною.

Основними видами соціально-виховної роботи з особами, засудженими за скоєння злочину згідно з КВК України є: психологічне, правове, трудове, естетичне, фізичне та санітарно-гігієнічне виховання.

Психологічне виховання спрямоване на підтримку психологічного стану засудженого, відстеження його змін, навчання психологічній культурі.